

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)

Білоруський державний аграрний технічний університет (Білорусь)

Університет Північ (Хорватія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Національний інститут стратегічних досліджень

Ужгородський національний університет

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали II Міжнародної науково-практичної
Конференції,
присвяченої 90-річчю Університету**

22 жовтня 2020 р.

Полтава

УДК 336.7 (06)

М.34

Редакційна колегія:

В.О. Онищенко, д.е.н., професор; С.П.Сівіцька, к.е.н., доцент; І.В.Черниш, д.е.н., доцент; Л.О. Птащенко, д.е.н., професор; С.В.Онищенко, д.е.н., професор; С.Б. Єгоричева, д.е.н., професор; А.В. Дмитренко, д.е.н., доцент; Л.А.Свистун, к.е.н., доцент.

- М.34** **Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи:** Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю Університету, 22 Жовтня 2020 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2020. – 253 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються актуальні проблеми та перспективи розвитку економічних відносин на ринку фінансових послуг у контексті світового досвіду та українських реалій; теоретичні та методичні аспекти забезпечення безпеки фінансового ринку України в умовах нестабільного економічного середовища; шляхи та методи управління фінансами суб'єктів підприємництва, особливості й перспективи розвитку ринку фінансових послуг, сучасні тенденції та проблеми грошово-кредитного ринку України.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Полтави, Донецька, Києва, Кременчука, Житомира, Миколаїва, Одеси, Ужгорода, Черкас, Батумі, Караганди, Мінська, Тбілісі.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

УДК 336.671

Птащенко Ліана Олександрівна

доктор економічних наук, професор

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

КОРПОРАТИВНА МОДЕЛЬ ФІНАНСОВО-ПРОМИСЛОВОГО БІЗНЕСУ ЯК КОНСТРУКТИВНИЙ ВИКЛИК ЕКОНОМІЧНОМУ ЕГОЇЗМУ

Внаслідок карантинних заходів, що вживаються для боротьби з COVID-19, світова економіка й національні економіки більшості країн знаходяться в кризовому стані. Так, скорочення валового внутрішнього продукту США оцінюється в середньому на 3,3% за рік. У країнах з розвинутою туристичною галуззю падіння ВВП прогнозується ще більше. Наприклад, в Греції та на Кіпрі – до 6%, Чорногорії – на 8%, в Литві та Латвії – на 7%. В Україні прогноз падіння ВВП становить 7-8%, а за останніми даними – на 4,5% [1].

Такі тенденції призводять до збільшення економічного егоїзму в суспільстві, гальмують інтеграційні процеси і, як наслідок – призводять до економічних криз підприємств, окремих галузей та національних економік.

Слід зазначити, що в Україні і до пандемії основні проблеми існували через відсутність корпоративної культури та етики, які проявляються саме через егоїстичні цілі бізнесу. Це і високий рівень тіньової економіки – понад 40% від загального обсягу ВВП [2, 3], і асоціальні цінові надбавки на продовольчі товари ритейлерами, агрохолдингами та торговими монополіями [4], і корпоративні «війни» [5], і активний відтік трудових ресурсів [6], а також інші проблеми національної економіки України. Крім перерахованих, загострилася проблема доступу бізнесу до інвестиційних ресурсів. Взаємна недовіра фінансових корпорацій і нефінансового сектора економіки призводить до дефіциту грошових активів як вкладених, так інвестованих. У цьому контексті актуальним є питання формування нової парадигми корпоративних відносин в Україні, заснованої на моделі взаємодії фінансових і промислових корпорацій.

Широкий спектр проблем, формування і розвиток системи корпоративного управління, яка здатна мінімізувати економічний егоїзм в українському суспільстві, є важливим елементом структурного реформування, що спровокувало актуалізацію наукових досліджень в даному напрямку. Виникає питання, перш за все, в досягненні забезпечення балансу інтересів стейкхолдерів, що, в свою чергу, підвищить ефективність діяльності корпорацій, а в підсумку – позитивно вплине на стан національної економіки.

Фінансова корпорація, зокрема банк, і промислове підприємство мають різне бачення досягнення власних економічних інтересів, тому важливо сформувати модель їхньої спільної діяльності, в якій ці інтереси стануть максимально збалансованими.

Аналізуючи наукову думку по вказаних проблемах зазначимо, що представники неокласичної концепції сутності і природи акціонерного капіталу А. Маршалл, П. Самуельсон та Джеймс Мілль розглядають місце держави в регулюванні корпоративного сектора, а також участь інвестиційних фірм і банків в емісії нових акцій на ринку. Видатний вчений XIX в. Торстейн Веблен розглядає суперечності між виробництвом і бізнесом [7], що виникають у зв'язку з розвитком корпорацій, підкреслюючи, що капіталісти більш зацікавлені різними спекулятивними операціями і частіше далекі від виробничої діяльності. Глибше досліджують сутність інтересів представники соціально-інституціонального напрямку економічної думки. Е. Хансен та С. Кузнець, розглядаючи необхідність змін в розподілі прибутку корпорації, які б поліпшили добробут суспільства і благополуччя середнього класу [8].

Сталий розвиток національної економіки можливий лише шляхом досягнення глобальної мети, яка полягає в добробуті суспільства, де важлива роль належить банкам, що є основними інвесторами розвитку промисловості та інших секторів економіки. Адже

банківська система, як важливий елемент фінансового ринку, інвестує кредитні ресурси в більшість сфер господарювання національної економіки.

Однак є, здавалося б, протилежні інтереси, задоволення яких здатне об'єднати банківський і промисловий бізнес. Наприклад, залучення доступних коштів стратегічних та інституційних інвесторів – мрія топ-менеджменту промислової корпорації, в той час як банк не проти здійснити вдалі інвестиційні вкладення в спекулятивні фінансові інструменти. Припустимо, що цими інструментами стануть акції промислової корпорації. Тоді банк, як фінансова корпорація, стає для підприємства стратегічним інвестором, і в цьому випадку зацікавлений в ефективній діяльності промислової корпорації, пропонуючи кредитні кошти за мінімальною ціною і контролюючи ефективність використання залученого капіталу.

Банк як власник, стане зацікавлений в ефективній діяльності підприємства, адже від позитивних результатів буде залежати розмір дивідендних виплат (подібна модель злиття банківського і промислового капіталу в японській моделі корпоративного управління отримала назву «кейрецу» та практично демонструє свою ефективність; також вона характерна для німецької моделі корпоративного управління). Як наслідок, збігаються економічні інтереси банку і підприємства в зниженні ціни за користування кредитом.

Існують досить відомі способи придбання акцій. Найбільш доступний і простий – придбання акцій на фондовій біржі або майданчику. Якщо ж акції промислової корпорації не розміщені для відкритого продажу, придбати їх можна в результаті санації. Однак, в такому випадку, швидше за все, корпорація знаходиться в складному фінансовому стані і навряд чи буде привабливою для фінансової корпорації, егоїстичні інтереси якої носять виключно спекулятивний характер. Тільки в тому випадку, коли економічний інтерес банку має стратегічний характер, а продукт, який виробляє промислова корпорація (або планує виробляти), є перспективним, існує реальна можливість злиття фінансово-промислового капіталу шляхом санації.

У підсумку слід зазначити, що корпоративна модель фінансово-промислового бізнесу може знайти практичне застосування в національній економіці України, якщо сформувати відповідний інститут і правову основу, які будуть сприяти економічному розвитку нових корпоративних утворень. Авторські пропозиції мають практичне значення, оскільки дозволять частково розв'язати проблеми інвестування в розвиток промислових корпорацій, мінімізують негативний вплив зростаючого економічного егоїзму на кризові явища в національній економіці України, які загострилися в тривалий період пандемії.

Література

1. Повернення до нормальності: як ЄБРР бачить відновлення європейської економіки // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eurointegration.com.ua > articles > 2020/05/14
2. Четверта частина ВВП України знаходиться в «тіні». Дослідження ЕУ. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.liga.net>
3. Рівень тіньової економіки в Україні в 2018 році склав 47% - дослідження. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine>
4. За накручування цен во время карантин штрафы увеличат // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2020/03/30/42693092/>
5. Корпоративні війни під час карантину: як уникнути маніпуляції партнера <https://www.ilf-ua.com/ru/blog/korporativnye-voiny-vo-vremia-karantina-kak-izbezhat-manipulyatsii-partnera/>
6. Трудова міграція як нова загроза для української економіки // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lb.ua/economics/2018/08/09
7. T. Veblen (1923) “Absentee Ownership and Business Enterprise in Recent Times”, New York, USA, [Online], available at: https://books.google.com.ua/books/about/Absentee_Ownership.html

8. Kuznets S. (1955), "Economic Growth and income inequality", *The American Economic Review*, vol. 45 (1), Pittsburgh, USA.